

Negodovanju crne bradice nije bilo kraja. On nije htio da plati. Ja sam očekivao eksploziju od strane simpatičnog mladića, koji se dobrodušno igrao blokom za priznanice. Nikakve eksplozije nije bilo, ali se zato iza mladićevih leđa, bez ikakvog signala sa njegove strane (boljševistički trikovi!) od vazduha satakao milicioner. Čista hofmanovština! Milicioner nije rekao nijednu reč, nije učinio nijedan pokret. Ne. On je bio prosto ovaploćenje prekora u sivom šinjelu sa revolverom i pištaljkom. Crna bradica je platila kaznu sa natprirodnom hofmanovskom brzinom.²

I tek tada se andeo čuvar, kojem se na leđima umesto krila nalazila kratka, elegantna puška udaljio, a »dobrodušni proleterski osmeħ zaigrao mu je na licu« (tako mlade gospođice pišu revolucionarne romane).

Slučaj sa crnom bradicom tako je delovao na moju osetljivu dušu (a imam utisak da nije samo na moju) da je sada, gde god došao, pre nego što izvadim tabakeru, zabrinuto osmotrim sve zidove — nema li nekih opominjućih plakata. I ako vidim plakat »strogo zabranjeno« koji navodi ruskog čoveka da u inat zapali ili pljuje po podu, obavezno ću se suzdržati od toga. ■■■

¹ Ovo je, možda više nego Nemcima, namenjeno rus. pol. emigrantima, kojima je tih godina prva stanica bio Berlin. I sam Bulgakov bio je krajem dvadesetih gotovo prinuđen da emigrira. Ipak, ostao je u SSSR-u do smrti, takoreći na svoju štetu, jer mu od 1927. u domovini praktično više ništa nije štampano, a i drame su skinute sa scene. (Prev.)

² Aluzija Bulgakova na delu E. T. A. Hofmana (1776 — 1822) nem. knjiž. Njegova fantastika imala je velik uticaj na mnoge književnosti, među njima na rusku, a delo »Đavolji eliksiri« prevedeno je i kod nas. (Prev.)

Crvena palica

Nema veće zablude nego zamišljati ogromnu, zagonetnu Moskvu 23-će godine u samoj jednoj boji.

To je spektakl. Svetlosni efekti su zapanjujući. Kontrasti — čudovišni. Razne Dunjke i prosjaci (o, pokoro moja — moskovski prosjaci! Čim je rođen nep u lakiranim cipelama, odmah se stvorio i taj užas u prnjama, sa odvratnim glasom, i zaseo na sve raskrsnice, oglasio se iz kapija, zabatrgao se po uličicama), povici fosilnih fijakerista i bešumno kretanje automobila blistavih od laka, plakati sa svetskim imenima. . . a u kiosku na Stranom trgu prodaje časopise privremeni vršilac dužnosti odsutnog trafikanta — jedna nepismena žena!

Kunem vam se — nepismena. Lično sam bio na tom kiosku. Tražio sam »Rossiju«, a ona mi je dala »Korablj« (isti broj slova!). Kažem, nije to. Žena se uskomešala u kiosku. Dala mi drugo. Opet nije to.

— Pa dobro, zar ste nepismeni? (To sam ja ironično upitao.)

Ali na stranu ironija, živelo očajanje! Žena je stvarno bila nepismena.

Moskva je kotao u kome se kuva novi život. To je vrlo teško. Sami se u njemu moramo kuvati. Među Dunjkama i nepisanim stvarima se novi organizacioni skelet i ispunjava sve delove stvarnosti.

Oneraspoložen zbog žene sa »Korabljom« u ruci i od pobesnelih fijakerista koji spominju kolektivnu nam majku, pošao sam Stolešnikovom ulicom i na raskrsnici sa Velikom Dmit-

rovkom ugledao opet fijakeriste. Na raskrsnici je, očigledno, bio neki zastoj. Lanac brodonja na kočijaškim sedištima bio je nepomičan. Ja se začudih. Zašto niko ne puše? Zašto se nestrpljivi kočijaši ne probijaju napred?

Gospode bože! Zastoj je bio zbog toga što je u milicionerovim rukama bila crvena palica i on je ukočeno stajao, podigavši je uvis.

Ali lica kočijaša! Sijala su kao na Uskrs! I kada je milicioner, propustivši tramvaj i dva automobila, mahnuo palicom, dodavši nevojstveno nežno konsteblima i šucmanima:¹

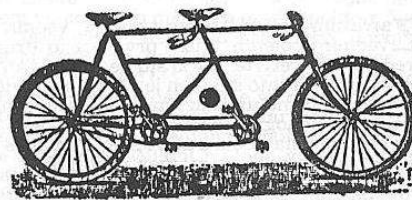
— Kreći! — fijakeristi su krenuli tako lagano i pažljivo, kao da ne voze zdrave moskovljane, nego teške ranjenike.

Dajte nam samo tačku oslonca, i mi ćemo pomeriti kuglu zemaljsku. ■■■

(1923.)

¹ Constable (engl.); schutzmann (nem.) — plicajac. (Prev.)

Sa ruskog: Andrij Lavric

IZUZETNO KOMIČNI LAMENT

PIRAMA I TIZBE

Suzan Zontag

ZID: Ulogu zid je svršio, pa tako zid može sada da se skloni lako. /San letnje noći, čin V, scena I)

TIZBA: Nema ga više.

PIRAM: On nas je razdvajao. Žudeli smo jednog za drugim. Bili smo razdvojeni.

TIZBA: Stalno sam mislila na njega.

PIRAM: Ja sam mislio da ti misliš na mene.

TIZBA: Ludice! (Poljubi ga.) Koliko sam te samo ubeđivala u to. Ja govorim o onome što nikad nisam izrekla. Svaka moja rečenica sadržavala je jednu drugu, neizgovorenu: »A zid...« Evo, recimo: »Idem u kafe 'Pari'«

PIRAM: »A zid...«

TIZBA: Recimo: »Šta se večeras daje u 'Arsenalu'?»

PIRAM: »A zid...«

TIZBA: Recimo: »Jadni Turci u Krojbergu.«

PIRAM: »A zid...«

TIZBA: Upravo to.

PIRAM: To je bila prava tragedija. Hoće li sad nastati komedija?

TIZBA: Nećemo postati obični ljudi, jel' da.

PIRAM: Znači, mi sad možemo da činimo šta nam je volja.

TIZBA: Pomalo me obuzima nostalgija. Varljivo li je to ljudsko srce.

PIRAM: Tizba!

TIZBA: Nema to nikakve veze s tobom, voljeni moj! Ti znaš da sam zanavek tvoja. Zapravo, ti si moj. Ali to je jedno te isto, jel' da? Ja sam mislila na... znaš na šta. Malo mi nedostaje.

PIRAM: Tizba!

TIZBA: Malkice. (PIRAM se mršti.) Hajde, dragi, osmehni se. Ala ste vi muškarci ozbiljni!

PIRAM: Ja sam patio.

TIZBA: Pa i ja sam, na svoj način. Naravno, ne kao ti. Ni s ove strane nisu baš cvetale ruže.

PIRAM: Nemojmo se svadati.

TIZBA: Mi da se svadamo? Nikad! (Čuje se rušenje zida.) Oslušni. Kakav čudesan zvuk!

PIRAM: Sto ne ponesoh magnetofon. Imam »sonija«.

TIZBA: Baš mi je milo što sada možeš biti sve da priuštiš. Nisam znala da si bio tako siromašan.

PIRAM: Bilo je strašno. Ali, znaš, činilo je dobro mom karakteru.

TIZBA: Eto, vidiš. Čak je i tebi žao. Lepo je mene opomenuo jedan američki umetnik prošle godine, reče: »Nedostajeće vama taj zid.« (Krišom gleda u nagomilane komade maltera.) Ovi napreduju.

PIRAM: Ostavimo se nostalgije.

TIZBA: Ali složiš se da mu moram uputiti koju reč. On nas je učinio drugačijima.

PIRAM: Mi ćemo uvek biti nešto posebno.

TIZBA: Ne bih rekla. Toliko je automobila, priljavnice. Vidi te prosjake. Pešaci ni ne čekaju da se upali zeleno svetlo na semaforu. Automobili se parkiraju na pločniku.

(Ulazi DUH NJUJORKA.)

DUH: Prepoznajem te, o grade. Tvoje barove s kožnim foteljama, tvoje festivale alternativnog filma, tvoje rasne, tamnopusne stranice, tvoje grabežljive agente za prodaju nekretnosti, tvoje prodavnice »Art Deko«, tvoj rasizam, tvoje mediteranske restorane, tvoje ulice prepune smeća, tvoje neučitve mehaničare. . .

TIZBA: Ne! Da si nestao sad! Ovo je Berkli u srednjim Evropi.

DUH: Srednja Evropa — tlapnja. Tvoj Berkli — interludij. Ovo će biti Njujork, evropski grad — tako je suđeno. Jedino što je ostvarenje odloženo za nekih šezdeset godina.

DUH NJUJORKA: nestaje.)

TIZBA: Pa, mislim da to i nije tako loše. Kad Njujork već nije u Americi, ovaj grad neće biti ni. . .

PIRAM: Svakako, pod uslovom da ostane ovako ofucan i pun neželjenih stranaca. (Uzdise.) Ne nadajmo se zaludu.

TIZBA: Oh, hajde da se nadamo. Bićemo bogati. Tek novac je to.

PIRAM: I moć. Sviđeće se to meni.

TIZBA: Ništa nismo dobili nezasaženo. Za jedno smo. Slobodni smo.

PIRAM: A ipak, sve se događa prebrzo. I skupo nas staje.

TIZBA: Sve dok smo skupa, niko nas ne može prisiliti da činimo ono što ne želimo.

PIRAM: Teško mi bude kad se setim onih koji nisu naše sreće. Ali, setićemo ih se ponekad, zar ne?

TIZBA: Želim da zaboravim sve stare priče.

PIRAM: Istorija je nostalgija.

TIZBA: Razvedri se, dragi. Svet je podeljen na Stari i Novi. A mi ćemo uvek biti na onoj pravoj strani, od sada pa nadalje.

PIRAM: Gete je rekao. . .

TIZBA: Ah, ne pominji mi Getea.

PIRAM: Dobro kažeš.

TIZBA: U poslednjem delu Valtera Benjamina. . .

PIRAM: Ne pominji mi Benjamina!

TIZBA: Dobro. (Na trenutak učute.) Hajdemo u šetnju.

(Vide povorku trgovaca kako im se približava preko polja. Među njima ima i ruskih vojnika.)

PIRAM: Kad pomislim da je ovo bila ničija zemlja.

TIZBA: Šta to oni prodaju?

PIRAM: Sve. Sve je na prodaju.

TIZBA: Kaži da je krenulo nabolje. Molim te!

PIRAM: Naravno da je krenulo nabolje. Ne moramo da umremo.

TIZBA: Onda da proslavimo. Uzmi šampanjca. Uzmi koka-kolu. (Piju.)

PIRAM: Konačno sloboda.

TIZBA: Nemoj slučajno da baciš limenku na zemlju.

PIRAM: Za šta ti mene smatraš?

TIZBA: Oprosti. Samo sam. . . Oprosti. Da, sloboda.

[ZAVESA] ■ ■ ■

(New Yorker, 1991.)

S engleskog: Vladislava Gordić